

Türkiye Doğası

Bülent Gözcelioğlu

Ülkemiz Tatlısularında Yeni Bir Tür: “Yağ Balığı”

Fotoğraf: Jörg Freyhof & Müfit Özuluğ

Ülkemiz akarsu ve göllerinde çok sayıda balık türü yaşıyor. Balık bilimciler Anadolu'nun tatlısularında yaşayan balıkların çoğunun endemik, yani bölgeye özgü olduğunu ve geniş çaplı bir araştırmayla da çok sayıda yeni türün ortaya çıkarılabileceğini söylüyorlar. Ancak, ülkemizde tatlısu faunası üzerinde çalışan araştırmacıların azlığı ve olanakların yetersizliği nedeniyle tatlısu zenginliğimiz tam olarak ortaya konmuş değil. Yabancı bilim insanlarının ülkemiz tatlısu faunasına ilgisi çok fazla; ülkemiz faunasıyla ilgili çok sayıda araştırma yapıyorlar. Bunun yanında son zamanlarda ülkemiz araştırmacıları da yeni araştırmalar ve tür tanımlamaları yapmaktalar. Bunlardan biri İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü'nden Yrd. Doç. Dr. Müfit Özuluğ ve Dr. Jörg Freyhof tarafından yapılan bir çalışma. Bu çalışmada ülkemiz tatlısularında yaşayan yeni bir balık türü tanımlandı. Bu tür, *Pseudophoxinus* cinsi yağ balıklarının bir üyesi. Araştırmacılar, yeni türü geçen yıl (Haziran 2006) yaptıkları bir araştırma gezisi sırasında Bucak'ta (Bur-

dur) küçük bir dere olan Onaç deresinde bulmuşlar. Ancak, ilk aşamada yeni bir tür bulduklarını fark etmemişler. Balığın aslında yeni bir tür olduğu benzer türlerle yapılan karşılaştırma çalışmalarıyla ortaya çıkmış. Yeni bir tür bulunca yeni bir ad da vermek gerekir. Bu ad bulunduğu bölgenin ya da konuyla ilgili önemli çalışmalar yapmış birinin adına ithafen verilebilir. Araştırmacılar yeni türe, yağ balıklarıyla ilgili önemli araştırmalar yapan Rus araştırmacı Nina Bogutskaya'nın adını vererek "*Pseudophoxinus ninae*" olarak adlandırmışlar. İç Anadolu ve Akdeniz bölgelerindeki tatlısularında 10 tane daha yağ balığı türü var. Bu balıkların boyları 30 cm kadar olabilir. Ancak, küçük boylu bireyleri çoğunlukta; bu nedenle ekonomik değeri yok. Yeni bulunan yağ balığının pulları çok küçük; yan çizgileri tam olmayıp 7-30 arasında delikli puldan oluşuyor. Yan çizgi balıklarda vücudun yan tarafında olan ve özellikle bulanık sulara yön bulmaya yarayan bir organ. Yağ balığında karın yüzgeçlerinin başlangıcı sırt yüzgeç başlangıcından önde. Ay-

rıca karın yüzgeçleri kısa; bunların vücuda birleştiği yerle (yüzgeç kaidesi) anal yüzgeç arasında pullu karına yok. Burunları yuvarlanmış, gözler küçük ve baş kısa. Bu özellikleriyle diğer yağ balıkları türlerinden ayrılıyorlar. Renkleri sırta açık kahverengi, yanlarda ve karın bölgesinde gümüşü beyaz.

Birçok deniz balığı gibi tatlısu balıklarımızda yaşamları tehdit altında. En büyük sorun akarsuların ve göllerin kirlenmesi. Tatlı sular, insan etkisiyle denizlere oranla daha kolay kirlenebiliyor. Tarımsal ilaçlar, atıklar gibi kirleticilerin ilk olarak biriktiği yerler akarsular ve göller. Göllerin ve akarsuların yanlış balıklandırılması da diğer bir tehdit. Örneğin etçil bir tür, bir akarsu ya da göle bırakıldığında, ortamdaki diğer balıkları ve bazı su canlılarını avlayarak soylarını tüketebilir. Bu nedenle bilimsel balıkçılık politikalarının uygulanması, hem canlıların soylarının devamını hem de canlı kaynaklarımızın verimli kullanılmasını sağlar.

Kaynak: J. Freyhof, M. Özuluğ., *Pseudophoxinus ninae*, a new species from Central Anatolia, Turkey (Teleostei: Cyprinidae). Ichthyol. Explor. Freshwaters, Vol. 17, No. 3, 255-259., (2006)